

Utveckling & förslag – incitament stadsbuss Örebro

Förstudie 2016

-

Torbjörn Eriksson / Harald Høyem

Urbanet Analys

Syfte

Uppdrag att *skissa, diskutera och ta fram ett förslag* till incitamentsavtal avseende kontraktet – Stadsbussarna Örebro

Uppdragsgivare:

Regionala Kollektivtrafik Myndigheten (RKM) Örebro

Projektet genomfördes under april – juni 2016

Incitament kan indelas i tre huvudgrupper:

- **Resandeincitamentsavtal** - där ersättningen till operatören bygger på en fast- och en rörlig del.
  - **Nettoavtal:** Ersättning/ påstigande, operatören behåller biljettintäkten och fått ersättning för resterande produktions-kostnader).
  - **Fast belopp/** påstigande, operatören erhåller ca 5 kr i stadstrafik och mer i regiontrafik
- **Incitament som belönar ökad kundnöjdhet** - fokus på att hitta rätt nivå
  - på när bonus/ belöning skall erhållas och
  - konsekvenser av att operatören ev. missköter sig.
  - En viktig aspekt här är mät-aspekten, metod och vilka skall mätas?
- **Incitament som skapar effektiviseringar**
  - alla kontrakt/ avtal innehåller trafik som kan utföras effektivare. Operatören får ersättning för förslag som innebär att RKM sparar trafik/ resurser.
  - Fordonsanvändning och alternativa trafiklösningar är nyckelord.

Används i princip inte alls ....

Vilka effekter har då uppnåtts av incitamentsavtalen?

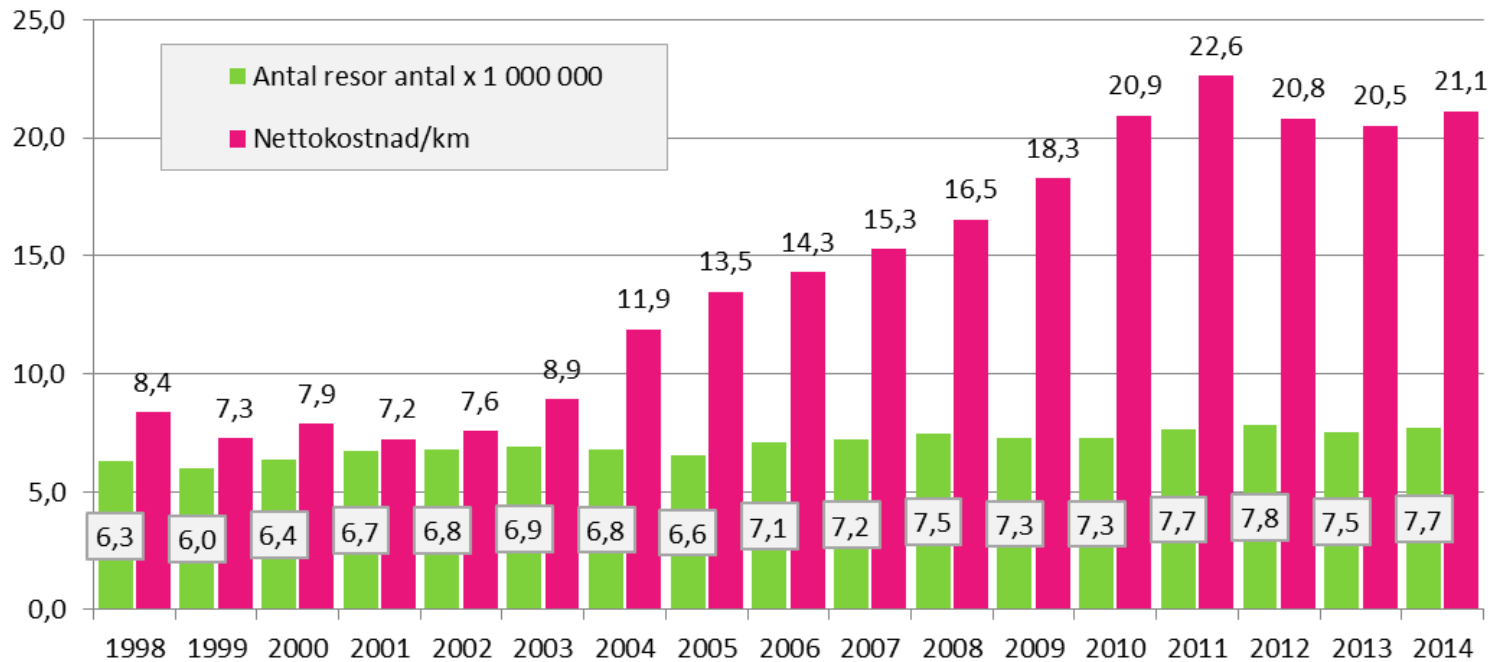
- *Inget händer* - Incitamenten är för låga och för generella
- Huvudförklaringen är
  - I. Att ersättningen för att attrahera en ny kund är lägre jämfört med kostnaden att producera en resa.
  - II. Incitamenten är lägre än de "vinster" operatören uppnår genom effektiviseringar i drivmedel, fordonseffektiviseringar / fordonsskador, förartider etc
  - III. Operatören har sänkt sitt anbudspris motsvarande incitamentsvolymen (eftersom de tillämpas i städer/ områden med befolkningstillväxt).

Örebro

NULÄGE

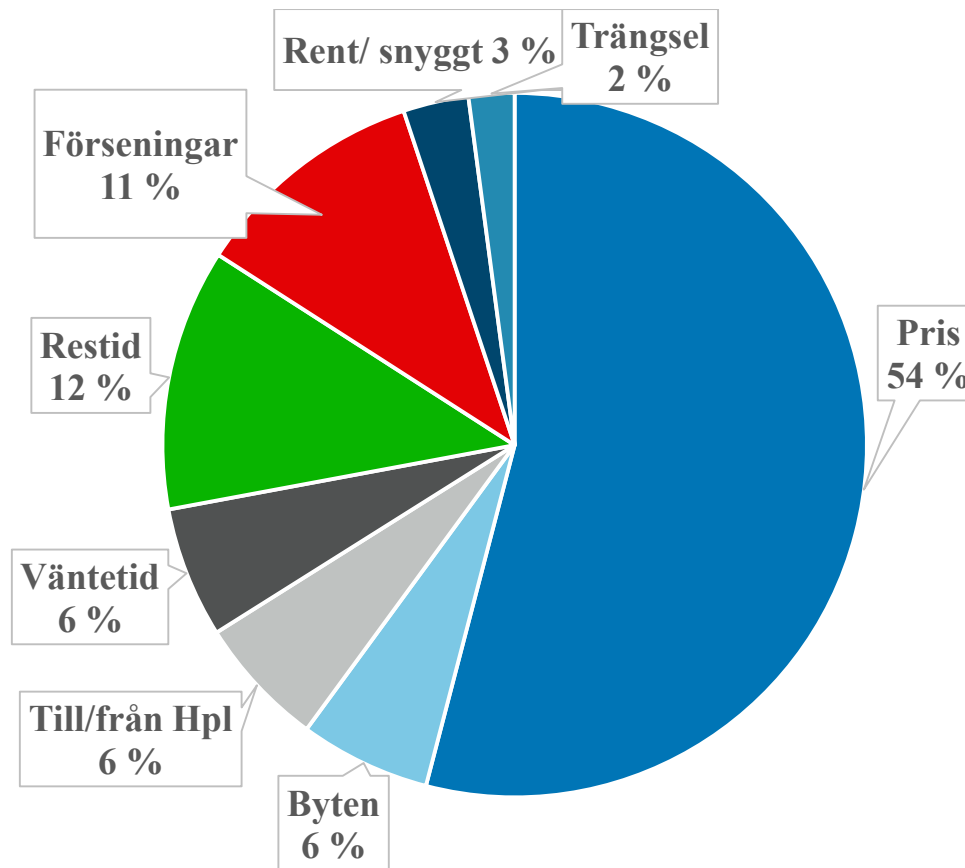
Örebro stadsbussar historik

- Nettokostnad per producerad kilometer har ökat med 150 % mellan 1998 till 2015.

Källa: Länstrafikförvaltningen, Örebro läns landsting, 2015

Vem bestämmer över vad? Vad kan operatören påverka?

- **RKM (84 %)**

- Pris
- Tidtabell (till och fr tid/ byten/ väntetid och restid)

- **Operatör (16 %)**

- Förseningar *
- Rent & snyggt
- Trängsel

*) om förseningar även påverkas av framkomlighet i Örebro gatunät minskar operatören "frihetsgrad"

Utifrån dagens frihetsgrad – Vad kan operatören göra och vad blir effekten?

Om operatören genomför åtgärder/ aktiviteter som -

- minskar förseningar med 10 %,
- ökar upplevelsen av rent & snyggt (städning) 50 %
- samt får 4 % fler arbetsresor (yrkesarbetande) genom marknadsföring

→ **blir den totala effekten ca 1 % fler resande, där marknadsföringen har störst betydelse**

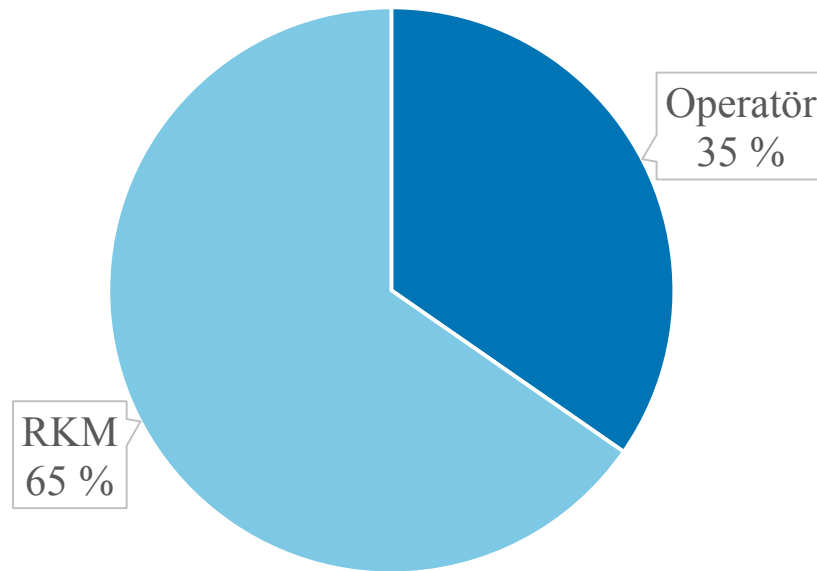
→ **Ersättning 22 kr / NY resa**

(kostnaden/ producerad resa är 20,60 kr. För att operatören skall "anstränga sig" måste naturligtvis ersättningen vara högre än kostnaden att producera en resa)

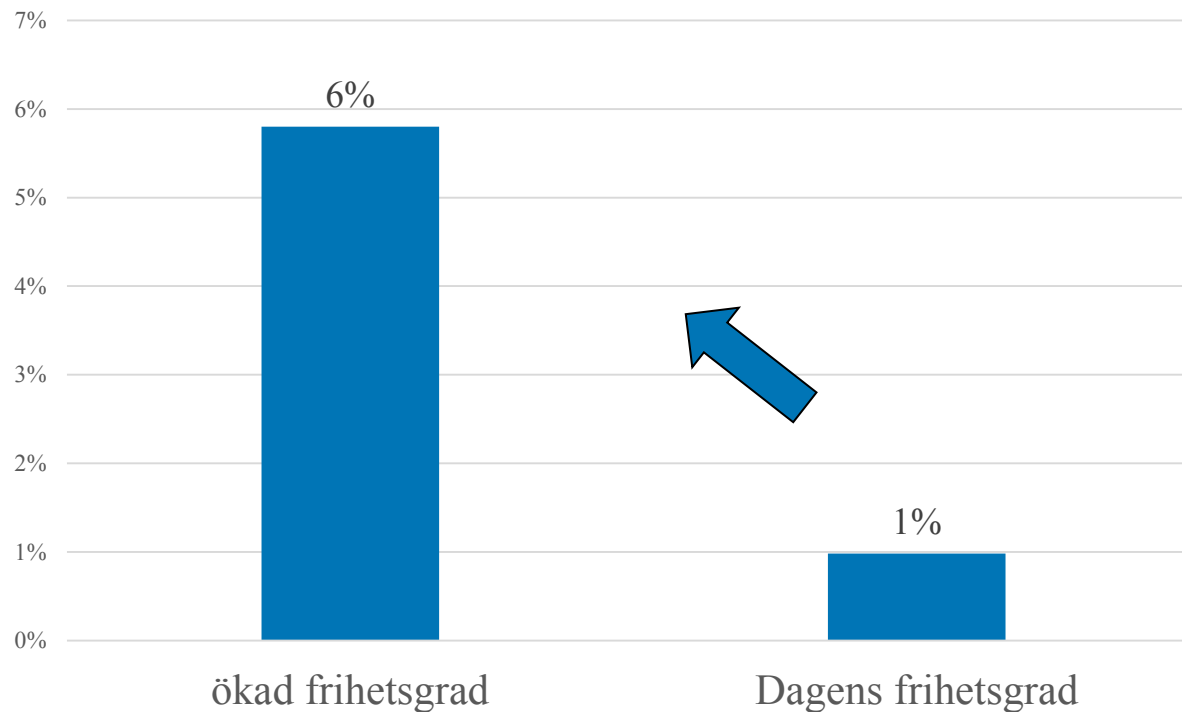
OM vi ökar frihetsgraden – vad händer?

Andel av reskostnad

Efterfråge-effekt dagens frihetsgrader

- Högre effekt på efterfrågan desto mer operatören kan påverka

Ökade frihetsgrader

Om resande-incitament skall fungera krävs:

- Operatören måste kunna få möjlighet att påverka antalet resande
- En (tillräckligt) hög ersättningsnivå / passagerare (*d v s högre jmf med kostnaden att producera en resa*)

Ökad frihetsgrad innebär att:

- I. Större andel av utbudet riktas mot linjer med högre marknadspotential/ befolkningsunderlag
- II. Högre marknadspotential ger fler kunder/ kilometer
- III. Vilket (med stor sannolikhet) ger lägre nettokostnad
  - lägre kostnader/ passagerare
  - högre intäkt/ tdb km

Ändra förutsättningar ...

Traditionellt incitamentsavtal

- Ca 75 % fast ersättning
- Ca 25 % rörlig ersättning
  - d v s ca 5 kr för **alla kunder**

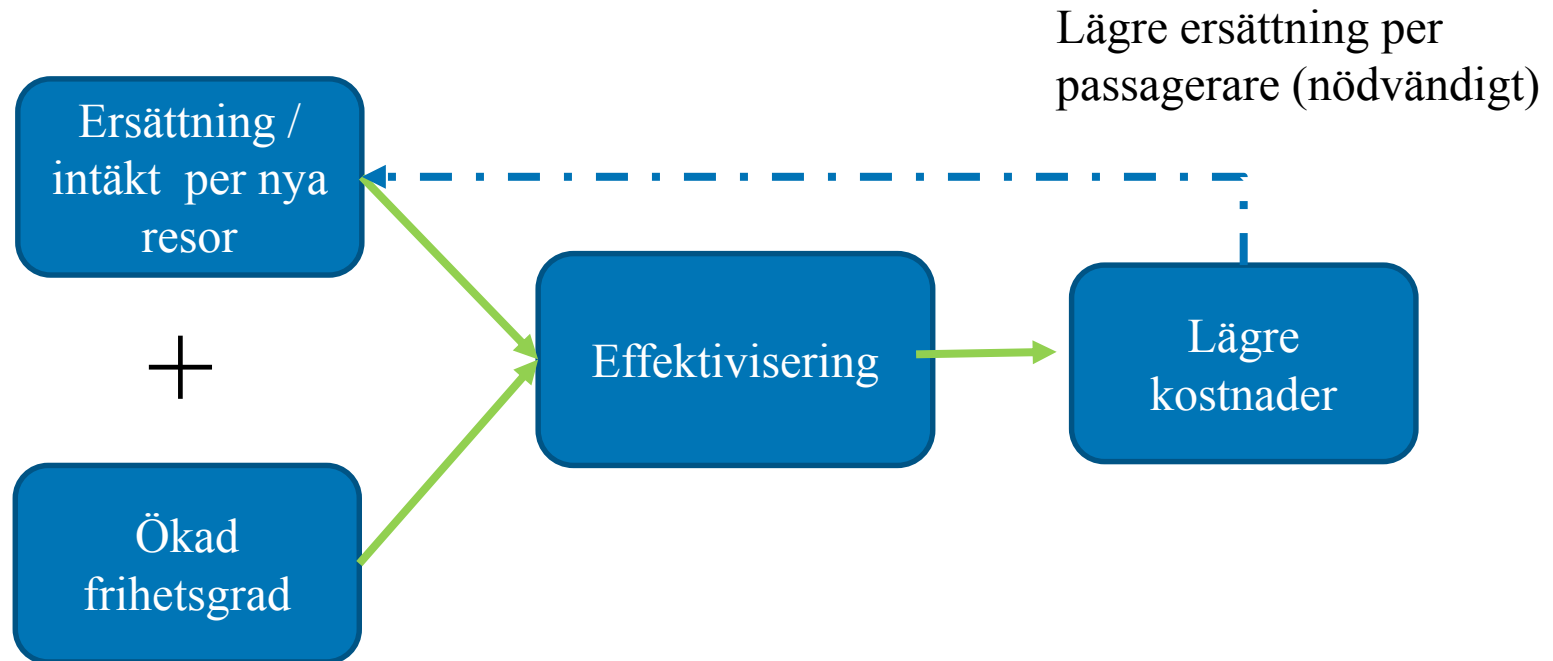

Nytt koncept -

- 95 % fast ersättning
- Samt rörlig ersättning endast för NYA kunder (resor)
  - Hög ersättning ca 17 – 19 kr skall löna sig

En variant på produktions-avtal (brutto) framförallt där befolkningen växer

Process

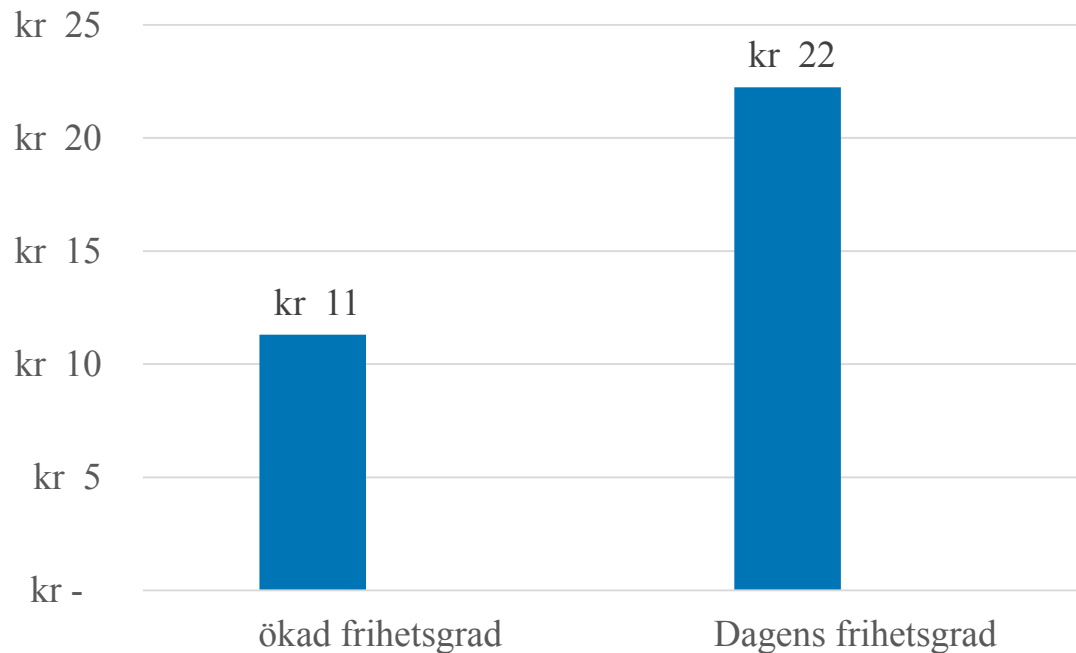

Ersättning (intäkt) för nya resor kombinerat med ökad frihetsgrad, riktar utbudet gentemot områden med bättre marknadsunderlag

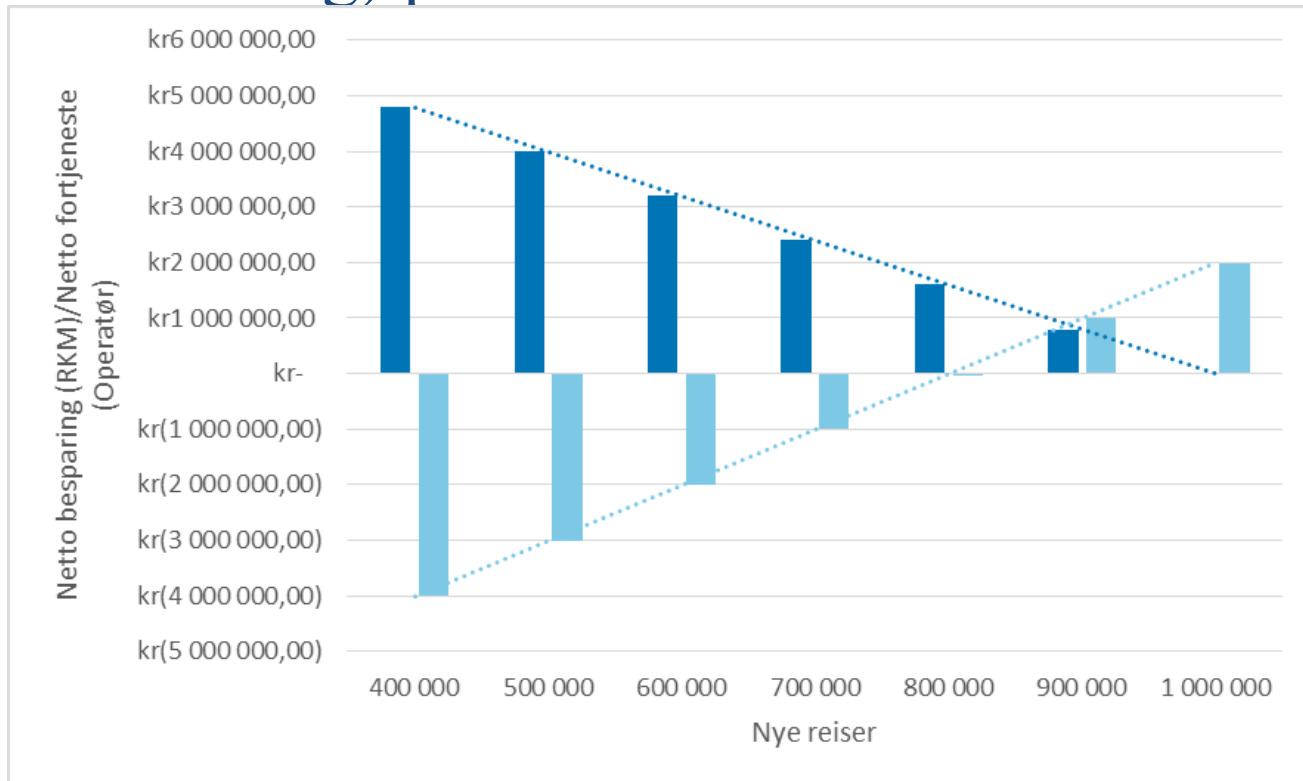
- Ger kortare resor för ett större antal passagerare
- Ökar intjäningsförmågan / kostnadsenhet d v s fler passagerare på färre tdb km innebär ökade intäkter och lägre kostnader
- Lägre nettokostnad för RKM

Hur mycket är det möjligt att sänka ersättningen och kostnad/ producerad resa ?

- Betydligt lägre pris per resa med ökad frihetsgrad – OM operatören anpassar sig till förutsättningarna

Operatörens förmåga att attrahera nya kunder (stark eller svag) påverkar RKM:s ekonomiska utfall.

- Om operatören bara lockar 450 000 resor eller färre, innebär det att RKM totala ersättningsnivå minskar.
- Kan operatören nå fler än 450 000 minskar RKM kostnadsreducering.
- Kan operatören exempelvis attrahera det dubbla, ca 900 000 nya passagerare försvinner RKM vinst av de första 450 000 resorna.
- Klarar operatören av att öka resandet ytterligare upp till en miljon eller mer, ökar ersättningen med två (2) milj.kr. Pengar som ökar RKM:s underskott.

Ersättning 18 kr / resa

Nedan tabell skall ses som ett räkne exempel som ger vissa indikationer på tänkbar resultat utveckling: Operatören ökar intäkterna efter ca 600 000 nya resor / RKM vinst ligger i att erhålla fler resor utan kostnadsökningar/ får därmed en lägre netto-kostnad resa per producerad resa.

Kolumn1	100 % fast	95 % fast	5 % rörlig	400 000 nya resor	500 000 nya resor	600 000 nya resor	800 000 nya resor	1 000 000 nya resor	
total produktions-kostnad (mkr)	160 000 000	152 000 000	8 000 000	152 000 000	152 000 000	152 000 000	152 000 000	152 000 000	
rörlig kostnad NYA-resor				7 200 000	9 000 000	10 800 000	14 400 000	18 000 000	
total Brutto-kostnad (RKM)	160 000 000			159 200 000	161 000 000	162 800 000	166 400 000	170 000 000	
antal resor (utgläge)	8 000 000			8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000	
nya resor	0			400 000	500 000	600 000	800 000	1 000 000	
TOTAL resor	8 000 000			8 400 000	8 500 000	8 600 000	8 800 000	9 000 000	
Biljettintäkt/resa (RKM Ör)	9,50			79 800 000	80 750 000	81 700 000	83 600 000	85 500 000	
Nettokostnad (RKM)	84 000 000			79 400 000	80 250 000	81 100 000	82 800 000	84 500 000	
nettokostnad/resa	10,5			9,45	9,44	9,43	9,41	9,39	
operatören (jmfr med fasta ersättning)				-800 000	1 000 000	2 800 000	6 400 000	10 000 000	
ersättning/ resa	18	operatörens extra kostn*)			<u>-1 500 000</u>	<u>-2 000 000</u>	<u>-2 500 000</u>	<u>-3 000 000</u>	<u>-3 500 000</u>
Kostnad/resa (nuläge)	20								
Operatör Netto				-2 300 000	-1 000 000	300 000	3 400 000	6 500 000	

Operatörens ökade intäkter/ vinst?

Slutsatser

- OM incitament skall ge effekter (positiva för RKM) måste operatören kunna påverka resandet/ högre frihetsgrader
- Låg frihets grad innebär låg/ingen effekt på efterfrågan → högre subvention / resa
- Lägre subvention/ resa indikerar effektivt incitament
- Viktigt att INTE ha för hög ersättning (t ex 20 kr i områden där kostnaden/ passagerare är 15 kr)
  - Analys av marknadsförutsättningar
  - Bra statistik krävs

Förslag till Örebro

Lång sikt - Resandeincitament (1)

- Nästa upphandling – Inför incitament med ökad frihetsgrad
- Bestäm / diskutera vad måste RKM bestämma över
- Vad och hur långt kan RKM öka operatörens frihetsgrad
  - Priset ?
  - Tidtabell ?
  - Yttäckning/ linjedragning ?

Lång sikt, Förslag – Resandeincitament (2)

- Bestäm basnivå som möter de sociala behoven
  - Varje stadsdel 30 min trafik/ avgångar över viss tid på dygnet
- I nästa steg ge operatören frihetsgrad / resurser till områden med marknadspotential
- Priset – RKM kan styra
  - Bestämma ett maxpris resa
  - Prisdifferentiering över dygnet (peak trafik)

Tack för uppmärksamheten !

torbjorn.eriksson@urbanet.se

www.urbanet.se